

Önsöz

BERNARD GOLSE¹

Bu paha biçilmez eserin önsözünü yazmamı istediği için Bianca Lechevalier'ye müteşekkirim. Bu eser tam da doğru zamanda –küçük çocuğun ağır sorunlarına psikanalitik yaklaşımın genellikle zora koşulduğu, eleştirildiği ve hatta saygınlığını yitirmiş gibi görüldüğü bir dönemde– bize önemli bir takım düşünceler sunmakta ve terapötik yaratıcılığa güçlü bir şekilde davet etmektedir.

Eminim ki, çocuğun veya bebeğin ruhsal gelişimine ve olgunlaşmasına dair en ciddi sorunlar üzerinde çalışan ve bu sorunların tedavisiyle ilgilenen okur, bu eserde bir düşünce ürününden fazlasını, özgün bir titizlik ve yaratıcılık örneğini bulacaktır.

Otizmin ve erken çocukluk psikozunun da dâhil olduğu arkaik türdeki patolojileri “tedavi etmekte” psikanalizin hâlâ genellikle güçsüz kalması karşısında bazen şaşırıyoruz.

Kimi zaman psikanalitik tedavilerin yalnızca nevrozların ve zaten yeterince farklılaşmış bireylerin ruhsallıklarını etkileyen patolojilerin alanını ilgilendirdiği söylenir.

Kimi zaman ise psikotik bireylerin aktarıma elverişli olmadıkları ileri sürülür.

Hatta bazen psikanalizin esasında bir ruhsallığı keşfetme yönteminden ibaret olduğu ve hiçbir şekilde gerçek bir tedavi yöntemi oluşturmadığı da eklenir; tabii çocuk psikanalizinin varlığı daha en baştan inkâr edilmiyorsa eğer!

¹ Bernard Golse çocuk psikiyatrisi - psikanalist, Necker-Çocuk Hastalıkları Hastanesi'nde (Paris) çocuk psikiyatrisi servisi bölüm başkanı, René Descartes (Paris V) Üniversitesi'nde çocuk ve ergen psikiyatrisi bölümü profesörüdür.

Burada şüphesiz psikanalize karşı en katı dirençlerin en güncel biçimlerinin topyekûn bir ifadesi söz konusudur.

Esasında bugün ruhsal gelişim ve sorunları üzerine birçok psikanalitik modellemeye sahip olsak da –belki gerektiğinden de fazlasına!– muhtemelen bu çok ızdıraplı erken dönem patolojileri alanında gerçekten ve yeteri kadar psikanalitik bir uygulama hâlâ eksiktir.

Bianca Lechevalier’in çalışması kanımca tam da bu noktada değerlidir.

Yazar tarafından kitapta önerilen metodoloji gerçekten de birçok açıdan ilgi çekici ve uyarıcıdır: bu metodoloji *anne-çocuk çiftini* ilgilendirir (sunulan tedavilerin olası uzunluğu göz önüne alındığında sadece anne-bebek çifti değildir), *yoğun* olmalıdır (en az haftada iki seanslık bir ritimle) ve kısa süreli terapiler moda olsa da ve genellikle çevrenin baskısı tedavilerin tamamlanmasını imkânsızlaştırırsa da *uzun süreli* olmalıdır.

Bu eserin “psikanalitik tedavi” başlığını korumuş olması mutluluk vericidir, çünkü sık sık söylediğim gibi esasında bebekler ve küçük çocuklarla yapılan çalışma alışılmış metapsikolojik işaretlerimizin hiçbirinden; ne dürtüler kuramından, ne destek kuramından ne de sonradan etki (après-coup) kuramından temelde vazgeçmemizi gerektirmez.

Genellikle gelişim sürecinde olan belirli bireylerle yapılan bu çalışmalarda, özellikle erken dönem gelişimi psikolojisinin ve bebek psikiyatrisinin bilgileri ile ortaya çıkan ikili ve üçlü işlevler üzerine düşünmek için gereken, sadece modellemelerimize ait yerlemsel bakış açısının derinleştirilmesidir.

Kanımca eser bu bakış açısı, geçerlilik ve ikna gücüyle bizde hayranlık ve yazarı, temelini eşsiz bir klinikten ve sağlam bir etik duruştan alan kuramsal-klinik keşiflerinde takip etme arzusu uyandırır.

Bu vesile ile yaklaşık yirmi sene önce M. Perez-Sanchez ve N. Abello (*Revue Française de Psychanalyse* [Fransız Psikanaliz Dergisi], 1981, xlv, 4, 777-786) tarafından önerilen ve sonrasında perinatal psikiyatrinin bize birinci yerlemsel farklılaşmamışlık olarak hissettireceklerinin psikanalitik olarak ele alınmasına yol açan “kökensel birim” kavramını hatırlatmak isterim.

Ruhsallığı farklılaşma aslında otistik ve psikotik türdeki patolojiler tarafından zora sokulmuş ve engellenmiş özelliklerarasına ulaşımın temelini oluşturan ruhsallıkdışı farklılaşmadan ayıramaz.

İşte bu perspektifle J.-M. Quinodoz *La solitude apprivoisée* ([Ehlileştirilmiş Yalnızlık] PUF, Kol. “Le fait psychanalytique”, Paris, 1991) üzerine olan önemli kitabında farklılaşma kaygılarını ve ayrılma kaygılarını özenle ayırmayı önermektedir; ilki kişilerarası ayrılma hareketine gönderme yapar-

ken, ikincisi ruhsal aygıtın ve nesnenin kaybının dinamiğine –terimin alıştığı– anlamı ve özellikle de birincil nesnenin yası anlamında– dayanan simgeleştirme kapasitelerinin düzenlenmesine gönderme yapar.

Bu durumda bu “kökensele birime” hâlen dâhil olan ve bu birimin içinde yer alan bireylerde psikanalizden bahsedebilir miyiz?

Bu hassas bir sorudur ve hiç şüphesiz Bianca Lechevalier’in eseri bu sorgulamaya kesin sonuca götüren bir katkıda bulunmaktadır.

Bu durumda bütün mesele çerçeve ile ilgilidir.

Farklılaşmış bireylerin psikanalizi, aslında bireyleşmiş ve önceden iç çerçeveye sahip kişilere bir çerçeve sunar.

Bebeklerin veya henüz farklılaşmamış bireylerin psikanalizi ise kendi iç çerçeveleri henüz biçimlenmemiş veya kesin olarak yerleşmemiş olmasına rağmen onlara bir dış çerçeve sunar; bu durum dış çerçevenin bu bireyler için, doğmakta olan iç çerçevelerinin bir prototipi veya bir ön biçimi rolünü üstlenmesini gerektirir.

Birinci durumda tedavinin çerçevesi dış çerçevenin ihlalleri *yoluyla* bireyin iç çerçevesinin ve içeriklerinin analizinde bir araç işlevi görür.

İkinci durumda, tedavinin çerçevesi iç çerçevenin kurulmasında bir araç işlevi görür ve bu durumda ebeveynlerin işleyişinin dikkate alınması kaçınılmazdır hatta birincil önem taşır.

Bu eser bu soruyu çok ilgi çekici bir biçimde bireysel tedavileri değil, anne ve çocuğun uzun süreli ortak tedavilerini örnek olarak alarak aydınlatır; bu da yukarıda dile getirilen sorunsala bağ psikoterapisini merkezine alarak bir çıkış yolu sunmaktadır. (Bölüm 1)

Yazarın da daha giriş bölümünden itibaren hatırlattığı üzere; “Sıklıkla denir ki [...] anne-çocuk tedavilerinin amacı ayrılmayı hazırlayan bir tür öncü teşkil etmektir; bu da yalnızca çocukla yapılan daha soylu bir psikanalitik yaklaşıma ve muhtemelen annenin kişisel psikoterapisine imkân tanıyacaktır”.

Bu düşünce aynı zamanda ikili veya üçlü yerleme (topique) referansla çerçeve sorununu çalışarak anne ve çocuk arasındaki –bireysel yaklaşım tarafından henüz çocuğun farklılaşması yetersiz ise bazen inkâr edilen– ayrışmanın dinamiğini merkeze alır.

Anne-çocuk çiftini tedavi etmek, bağı tedavi etmeyi sağladığı gibi, bu bağın her iki partnerinin de katılımıyla ayrışmaya (veya farklılaşmaya) yardımcı olur.

Ortak tedavilerin tarihi oldukça uzundur, Alice Doumic ve Pierre Mâle’in çalışmalarından başlayarak D.W. Winnicott, Rosine Debray, S. Lebovi-

ci, A. Watillon-Naveau ve Tavistoc Kliniğinin tüm yazarlarından geçer (aralarından özellikle Dilys Daws'ı anmalıyız) ve Cenevre okuluna (B. Cramer ve F. Palasio-Espaca) kadar uzanır.

Bianca Lechevalier'nin ciddi gelişim sorunlarının yerleşmesi veya kistleşmesi riskinden kaçınmak için bilinçli olarak önleme dayalı bir perspektife dahil olması, yani çocuğun mümkün olduğunca küçük olması gerekliliğinin altını çizmesi, tedavinin süresinde (aynı derecede uzun ancak hiçbir şekilde sona ermez değil!) ve en azından haftada iki seanslık bir ritimde ısrar etmesi, babanın yokluğunu veya varlığını özenle dikkate alması, çerçeve üzerinde bir takım değişiklikler denemesi (yalnız çocukla seanslar, anne-çocuk çifti ile seanslar), ruhsal çifte cinsiyetliliği ve babanın rolü sorunsalına bağlı olarak süten kesmeden evvelki kaynaşma dönemine uzun uzun saygı duymak gerektiğini ifade eden “dışılığın sabrı”nı değerli kılması (“Anasının sütü içindeki küçük oğlak”) kendi yaklaşımında ona özgü olan şeydir.

Ancak hepsi bu değil...

Bu farklı yönlerin yanı sıra yazar –Kleinci ve Klein sonrası geleneğe sadık kalarak– bize karşıaktarımın özenle işlenmesinin başarısını gösterir ve özellikle de ruh ile olan ilişkilerinde bedeni asla unutmamaya çalışır.

Bundan birkaç sene evvel Bianca Lechevalier'nin Bernard Lechevalier ile birlikte beden-ruh bağına adanmış, bedeni ve bedeninin sorunlarını metapsikolojik düşüncenin merkezî bir ögesi yapma girişimini gösteren bir kitap yazdığını hatırlıyoruz (*Le corps et le sens - Dialogue entre une psychanalyste et un neurologue* [Beden ve Duyu - Bir Psikanalist ve Bir Nörolog arasındaki diyalog], Belachaux et Niestlé, Kol. “Champs psychanalytiques”, Lausanne-Paris, 1998).

Beden sıklıkla terapistler tarafından terapötik umutlarımızın çarptığı bir “kaya” gibi algılansa da, bu boyut burada da birinci plandadır ve bu esere özel bir güç verir.

Joëlle'in hikâyesinin merkezine ağız sorunsalı konulmuş (Bölüm 2), Sandrine'in dev benleri otistik sorunsalı merkezinde özenle ele alınmış (Bölüm 3), Martine'in beyinsel anomalilerinin yeri, otistik patolojisinin perspektifi içinde ve güncel nöro-fizyopatolojik bilgiler ışığında keskin bir şekilde tartışılmış (bölüm 4), psikosomatik tezahürler ile aktarım arasındaki bağlar, özel bir çalışmanın konusu olmuş (Bölüm 5) ve ağır uykusuzluklar ve bedenselleştirmeler ise birincil depresyon ve otistik kuşatmalar sorusu altında derinlemesine analiz edilmiştir.

Yazarın bedene ve bedeninin tedavinin gelişimine ve tedavi sürecine olan etkisine dair merakı daimidir ki bu da bu çalışmaya güncel fikir ve bilgi hareketlerinde merkezî bir önem verir.

Hiç şüphesiz beden, duyu ve karşıaktarım sahici bir şekilde psikanalitik olan bu düşüncenin temel kuvvet hatlarını oluştururlar.

Özel bir bölüm olan sonuncu bölüm (Bölüm 7), okuru anne-çocuk terapistlerinin eğitiminde doğrudan gözlemin yeri üzerine düşünmeye davet eder –bu bölüm Esther Bick’in analistlerin eğitiminde doğrudan gözlemin yeri üzerine daha önceki çalışmalarını da anmayı unutmaz– ve eser terapilerin içsel nesnelere değişimi boyutuna olan etkisi ile sonlanır ki bu da şüphesiz psikanalitik olduğunu iddia eden tüm yaklaşımlar için her zaman asıl hedefi temsil etmektedir.

Bianca Lechevalier’ye, sirenlerin bizi böylesine baştan çıkarmaya çalıştığı bir dönemde, bize bu gerçek düşünce ve uygulama hazinesini hediye ettiği için teşekkürler!

Eğer terapist veya analist bedene yönelik yeterli bir meraka sahiplerse ve eğer onu kendi karşıaktarımlarının analizine özenle dâhil edebilirlerse, beden tedavinin önünde bir engel oluşturmaz; aksine işleme zincirinin temel halkalarından biri olur.

Eğer terapist veya analist kısa müdahalelerin aldatıcı çağrısına karşı koyma gücüne sahipse tedavinin yoğunluğu ve süresi ölçülemez bir değere sahip olur.

Eğer terapist veya analist bir ön kaynaşma dönemine yeterince tahammül etmeyi biliyorsa farklılaşmaya yardım etmek erken dönem tedavilerinin doğal ve ulaşılabilir hedefini oluşturur.

Hukukun terapistlerin statüsü sorunsalıyla ilgilendiği bu dönemde eser bize bebekte ve çocukta kaliteli psikoterapötik müdahalelerle –kelimenin tam anlamıyla– psikanaliz arasındaki sınırlandırmanın zorluğunu hatırlatır.

Anne-çocuk çiftini tedavi eden kişi genellikle yapılmış çalışmanın gerçekten içsel nesnelere değişimine yol açıp açmadığını yalnızca sonradan bilebilir.

Ayrıca anne-çocuk çiftinin temsil ettiği bu özel “hastanın” –bununla birlikte yine de haklı önlem umutlarımızın doğal hedefini oluşturan “hastanın”– tedavisini titizlik ve derinlikle yürütmesini sağlamak için tedaviyi veren kişinin eğitiminin yeterince titiz olması gerekir.

Bianca Lechevalier’ye bir kez daha burada bize bu titizliğin ve derinliğin yolunu gösterdiği için teşekkürler.